

ปาฐกถาชุด “สิรินธร” ครั้งที่ ๒๑

เรื่อง

ประวัติศาสตร์

สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท

โดย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา

ปาฐกถาชุด “สิรินธร” ครั้งที่ ๒๑

เรื่อง

ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท

โดย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา

คำนำ

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเฉลิมพระอิสริยยศ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดาฯ ขึ้นเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเฉลิมฉลองศุภมงคลวโรกาสนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้ก่อตั้งเงินทุนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองพระเกียรติในสมเด็จพระบรมราชกุมารี และทำนุบำรุงส่งเสริมการศึกษาและวิจัยในวิทยาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมของชนชาวไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย กิจกรรมของกองทุนนี้มีหลากหลาย ทั้งที่เป็นการให้ทุนส่งเสริมการวิจัย การให้เงินทุนอุดหนุนการพิมพ์หนังสือหรือตำราที่ทรงคุณค่า รวมตลอดทั้งจัดให้มี การแสดงปาฐกถาศุดสิรินธร อันหมายถึงปาฐกถาที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยปาฐกผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์ต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนพระราชหฤทัย โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเอง ทรงพระกรุณาพระราชทานปาฐกถาเรื่อง “วัดพระศรีรัตนศาสดาราม” เป็นประเดิมเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕ พระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๙ คณะกรรมการบริหารเงินทุนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้กราบเรียนเชิญ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา มาแสดงปาฐกถาศุดสิรินธร ครั้งที่ ๒๑ เรื่อง “ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท” ณ ห้องประชุมสารนิเทศ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงฟังปาฐกถา เรื่องนี้ด้วย

ปาฐกถาเรื่อง “ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท” ดังกล่าวเป็นปาฐกถา ที่เพียบพร้อมด้วยสาระ กอปรทั้งผู้แสดงปาฐกถาเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องประวัติศาสตร์กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท เพราะได้

ทำการศึกษาในด้านนี้มาตลอดเวลาหลายสิบปี นอกจากนั้นปาฐกถาเรื่องนี้ยังเป็น
ปาฐกถาที่งามพร้อมทุกแง่มุม หากจะได้จัดพิมพ์ปาฐกถาดังกล่าวขึ้นเผยแพร่ ก็จะเป็น
เป็นที่พอใจแก่ผู้ได้รับไว้ศึกษาโดยทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้กราบเรียน
ขออนุญาตจาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ผู้เป็นเจ้าของปาฐกถา
เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งได้รับความกรุณานุญาต นับเป็นพระคุณอย่างสูงแก่
มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเชื่อว่า ปาฐกถาเรื่อง “ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชน
ที่พูดภาษาตระกูลไท” จะมีประโยชน์อำนวยการแก่ผู้สนใจใฝ่รู้โดยทั่วกัน

วิกรม สัมภพ

ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุชาติา กิระนันท์
อธิการบดี

คำกราบบังคมทูลของอธิการบดี
ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุชาติา กิระนันท์
ในการแสดงปาฐกถาชุด “สิรินธร” ครั้งที่ ๒๑

เรื่อง “ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท”

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา
วันศุกร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๖.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมสารนิเทศ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้า ศาสตราจารย์ คุณหญิงสุชาติา กิระนันท์ อธิการบดี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม
หาที่สุดมิได้ ที่ได้ฝ่าละอองพระบาททรงพระเมตตาเสด็จพระราชดำเนินมาทรงฟัง
ปาฐกถาชุด “สิรินธร” ในวันนี้

นับตั้งแต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ก่อตั้งเงินทุนเฉลิมฉลองสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในศุภมงคลวโรกาสที่ได้ฝ่าละออง
พระบาทได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเฉลิมพระอิสริยยศขึ้น
เป็นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จวบจนถึงปัจจุบัน มีเงินที่มี
ผู้บริจาคสมทบและดอกผลหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแล้ว เป็นจำนวน
รวมทั้งสิ้น ๒๑,๔๒๐,๑๓๙.๙๕ บาท (ยี่สิบเอ็ดล้านสี่แสนสองหมื่นหนึ่งร้อยสามสิบเก้าบาท
เก้าสิบห้าสตางค์) เงินทุนดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและวิจัยใน
วิทยาการที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมของชนชาวไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย การจัด
พิมพ์หนังสือหรือตำราที่ทรงคุณค่า ตลอดจนการจัดการจัดปาฐกถาชุด “สิรินธร”

ในการจัดปาฐกถาชุด “สิรินธร” คณะกรรมการบริหารเงินทุนเฉลิมฉลอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาแสดงปาฐกถาสืบเนื่องมาโดยลำดับ ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ นี้ นับเป็นปาฐกถาชุด “สิรินธร” ครั้งที่ ๒๑ คณะกรรมการบริหารเงินทุนเฉลิมฉลอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เห็นสมควรให้จัดปาฐกถา เรื่อง “ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท” และได้เรียนเชิญศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ซึ่งได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติว่าเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวมาเป็นผู้บรรยาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การปาฐกถาครั้งนี้จักอำนวยประโยชน์อย่างยิ่งแก่วงวิชาการ และจะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมของชนชาวไทยอย่างต่อเนื่องสืบไป

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชนุญาต เบิกศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา แสดงปาฐกถา เรื่อง “ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท”

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ปาฐกถาชุด “สิรินธร” ครั้งที่ ๒๑

เรื่อง

“ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท”

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา

วันศุกร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๖.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมสารนิเทศ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบ้างละของพระบาท

การที่ได้มาบรรยายปาฐกถาชุด “สิรินธร” ครั้งที่ ๒๑ ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกเป็นสิริมงคลอย่างสูงสุดในชีวิตการทำงานทางวิชาการ ข้าพระพุทธเจ้าปลื้มยินดีหาที่สุดมิได้ ครั้งหนึ่งประมาณ ๒๐ ปีมาแล้ว เมื่อข้าพระพุทธเจ้าได้รับเชิญฟังปาฐกถาชุด “สิรินธร” ข้าพระพุทธเจ้าคิดในใจว่าปาฐกของปาฐกาสิรินธรคือนักวิชาการผู้ได้รับการยอมรับระดับสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งปาฐกถาชุด “สิรินธร” เป็นปาฐกถาที่ว่าด้วยอารยธรรมของชาวไทยเราเอง ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ข้าพระพุทธเจ้า ขอพระราชทานพระราชนุญาตแสดงปาฐกถา และขอพระราชทานุญาตใช้ถ้อยคำด้วยภาษาพูดของสามัญชน ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

การแสดงปาฐกถาเรื่อง “ประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท” ขอเริ่มด้วยการเสนอวีดิทัศน์แนะนำกลุ่มชนนี้ประมาณ ๕ นาที และตามด้วยการบรรยายประมาณ ๕๐ นาที วิดิทัศน์ใช้ภาพส่วนใหญ่จากบริษัท ฟาโนราม่า ดออควิ-เมนทารี

การบรรยายจะประกอบด้วย ๔ หัวข้อ ดังนี้ :

๑) จากประวัติศาสตร์หมู่บ้านประเทศไทยสู่ประวัติศาสตร์กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท

- ๒) ความเชื่อ พิธีกรรม และสังคมของชาวไทอาหม
- ๓) ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไท และ
- ๔) เส้นทางของสังคมประเทศไทย

หัวข้อและลำดับหัวข้อกำหนดมาจากจุดรวมความสนใจของข้าพเจ้าและพัฒนาการศึกษาและแนวคิดของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขออนุญาตท่านผู้ฟัง ที่จะเลือกเสนอการบรรยายด้วยแนวทางนี้

จากประวัติศาสตร์หมู่บ้านประเทศไทยสู่ประวัติศาสตร์กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท

ข้าพเจ้าเข้ามาศึกษาประวัติศาสตร์กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท* เป็นผลสืบเนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านในประเทศไทย คณะของข้าพเจ้าพบว่า สังคมชาวบ้านไทยมีความเป็นชุมชนสูง สถาบันหมู่บ้านมีความแข็งแกร่งมาก อีกทั้งสถาบันนี้ได้เก็บรักษาจิตใจของผู้คนที่ตั้งงาม คือความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักในสันติ และความรื่นเริงกระตือรือร้นเอาไว้ และในอดีตนั้น หมู่บ้านและเครือข่ายหมู่บ้านเป็นระบบเศรษฐกิจหนึ่งในตัวเอง เป็นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ฟึ่งตัวเอง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับของนักพัฒนาเอกชน เป็นพื้นฐานของแนวคิดเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชน ที่ว่าควรคิดฟื้นฟูสถาบันชุมชนซึ่งเป็นสินทรัพย์โบราณที่มีค่าสูง ทั้งระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น ประชาสังคม และประเทศชาติ จะเป็นการพัฒนาจากจุดตั้งจากความเป็นจริง และจากจุดแข็งของสังคมและวัฒนธรรมของเราเอง

* มีจำนวนรวมประมาณ ๑๐๐ ล้านคน ประกอบด้วยชาวไทตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๗๗ ล้านคน คือ ชาวไทยประเทศไทย ๖๓ ล้านคน ชาวไทดำไทขาวในสิบสองจุไทย เวียดนาม ๑-๕ ล้านคน ชาวลาวในลาว ๕ ล้านคน ชาวไทลื้อในสิบสองปันนาหลายแสนคน ชาวฉานหรือไทใหญ่ในพม่าและจีน ๕ ล้านคน ชาวอาหมโบราณในอัสสัม ๑-๒ ล้านคน มีภาษาพูดที่ใกล้เคียงกันมาก สื่อสารเข้าใจกันได้ประมาณครึ่งหนึ่งหรือกว่าครึ่งหนึ่ง และยังเป็นภาษาตระกูลเดียวกันกับชาวไทอื่นอีกประมาณกว่า ๒๐ ล้านคน คือชาวจ้วงในมณฑลกว่างสี ๑๔ ล้านคน และชาวบูยี่ ก่า สูย เก้อเหล่า และหยี่ ในมณฑลยูนนาน กุ้ยโจว และไหหลำ ฯลฯ

คณะของข้าพเจ้าจึงสนใจอย่างยิ่งที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจลักษณะพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมไทย ณ ระดับผู้คนส่วนใหญ่ของประเทศ ยืนยันและอธิบายความเข้มข้นของความเป็นชุมชนของสังคมและวัฒนธรรมชาวบ้าน ให้ลึกไปกว่าที่จะตอบได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านในประเทศไทย ซึ่ง คณะของข้าพเจ้าได้ความคิดว่า น่าจะศึกษาเช่นนั้นได้จากประวัติศาสตร์สังคมของกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมไทนอกเขตแดนประเทศไทย เพราะสังคมของชาวไท ณ ที่เหล่านั้นอิทธิพลของรัฐสมัยใหม่และระบบทุนนิยมต่อสังคมของชาวบ้าน ต่อสถาบันชุมชน มีน้อยกว่าในประเทศไทย

แนวทางการศึกษาและอธิบายสังคมโดยวิธีประวัติศาสตร์เปรียบเทียบ (comparative history) นี้ เป็นวิธีวิจัยที่สำคัญมากวิธีหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ เพราะสังคมศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ เป็น human sciences ต่างจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ natural sciences ความเป็นจริงของสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์คือการเปลี่ยนแปลง การศึกษาที่จะเข้าถึงความเป็นจริงได้ดี จึงควรเน้นศึกษาที่กระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้น คือศึกษาวิวัฒนาการหรือศึกษาแบบเป็นประวัติศาสตร์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง human sciences เป็น historical sciences ส่วนวิธีการศึกษาแบบเปรียบเทียบนั้น เหมาะที่จะใช้ศึกษาเพื่อเข้าใจเรื่องที่มีกรณีให้ศึกษาไม่มากพอที่จะศึกษาแบบสถิติ และทั้งกรณีที่จะศึกษามีทั้งความเหมือนกันและความแตกต่างกัน กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทประกอบด้วยกลุ่มหลายกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะสังคมและวัฒนธรรมเดิมร่วมกัน และเมื่อเวลาผ่านไปได้พัฒนาสังคมและวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละกลุ่มต่างกัน จึงเป็นเรื่องเหมาะสมในแง่ศาสตร์แห่งวิธีการวิจัย ที่จะศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทของกลุ่มชาวไท ณ พื้นที่ต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบ โดยเฉพาะสำหรับข้าพเจ้าและคณะ เราต้องการศึกษาประวัติศาสตร์สังคม กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมไท กลุ่มต่าง ๆ นอกประเทศไทย โดยเปรียบเทียบ มีเป้าหมายหลักเพื่อค้นหาประกอบภาพต้นแบบร่วมของสังคมและวัฒนธรรมไท วิธีการศึกษาแบบประวัติศาสตร์เปรียบเทียบต่างพื้นที่ของสังคมสายวัฒนธรรมเดียวกันนี้ นักสังคมศาสตร์รัสเซียได้เคยใช้เช่นวิธีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสังคมชนบทรัสเซียในเขตยุโรป ทั้งนี้โดยศึกษาจากการตั้งหมู่บ้านและโครงสร้างหมู่บ้านรัสเซียในเขตไซบีเรีย ซึ่งยังปรากฏอยู่ต่อหน้าต่อตาชัดเจน เข้าใจได้ง่ายกว่า พุดง่าย ๆ คือ การ

ศึกษาลักษณะของสังคมที่ดำรงอยู่ในต่างพื้นที่ คือการศึกษาย้อนกลับไปในเวลาของสังคมพื้นที่ของเรา ที่ขณะนี้ลักษณะเหล่านั้นไม่ปรากฏชัดมากนักแล้ว ดังนั้นสำหรับคณะของข้าพเจ้า การศึกษาสังคมกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมไทยนอกประเทศไทย ก็คือเพื่อทราบและเข้าใจต้นแบบหรือลักษณะพื้นฐานของสังคมไทยประเทศไทย

ความเชื่อ พิธีกรรม และสังคมของชาวไทอาหม

ข้าพเจ้าและคณะเริ่มศึกษากลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมไทยนอกประเทศไทยที่ชาวไทอาหมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ หลังจากเริ่มศึกษาหมู่บ้านชนบทไทยประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เริ่มโดยบังเอิญจากการที่ข้าพเจ้าได้พบกับนักวิชาการและปัญญาชนชาวไทอาหมจำนวนประมาณ ๒๐ คน ที่มาร่วมประชุมไทยศึกษาระหว่างประเทศครั้งที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๕๒๔ นั้นที่เมืองนิวเดลี โดยเฉพาะข้าพเจ้าได้รู้จักและสนทนาอย่างใกล้ชิดกับศาสตราจารย์ ดร. Jogendra Nath Phukan ชาวไทอาหม อาจารย์ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Guwahati แห่งมลรัฐอัสสัม ในการรู้จักกันครั้งนั้น ท่านผู้นี้ได้แนะนำให้ข้าพเจ้าทราบประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเบื้องต้นของชาวไทอาหม และต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๓๓ ท่านได้เสนอให้สมาคมวรรณกรรมไทแห่งมลรัฐอัสสัม (วันออกพับลิกเมืองไท) เชิญข้าพเจ้าและคณะอีก ๓ คนไปร่วมการประชุมประจำปีและเดินทางทัศนศึกษาเมืองและหมู่บ้านชาวไทในมลรัฐอัสสัมเป็นเวลา ๘ วัน หลังจากนั้นข้าพเจ้าและคณะก็ได้เดินทางไปอัสสัมอีก ๒ ครั้ง ๆ ละประมาณหนึ่งสัปดาห์ และท่านอาจารย์ Phukan และนักวิชาการชาวไทอาหมจำนวนหนึ่งก็เดินทางมาบรรยาย แลกเปลี่ยนความรู้ และทัศนศึกษาประเทศไทย

ชาวไทอาหมสามารถตั้งอาณาจักรเอกราช ณ ที่ซึ่งในปัจจุบันคือมลรัฐอัสสัม ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๘ ถึง ๒๔ มีเอกสารประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมภาษาไทเก็บอยู่ที่กรมประวัติศาสตร์และโบราณคดี มลรัฐอัสสัมและที่บ้านผู้ชาวไท จากการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมชาวไทอาหม คณะของข้าพเจ้า สรุปความรู้ใหม่ที่สำคัญได้ ๒ ประการ คือ

๑) ชาวไทมีความเชื่อและพิธีกรรมของตนเองโดยเฉพาะ แตกต่างจากอินเดีย ไม่ใช่ศาสนาพุทธหรือศาสนาฮินดู ประวัติศาสตร์อาหมช่วง ๓๐๐ ปีแรก พุทธศตวรรษ

ที่ ๑๘ ถึง ๒๐ แสดงถึงสภาพชุมชนบุพกาลที่กำลังคลี่คลายเข้าสู่ยุคศักดินาดอนตันที่ธรรมชาติแวดล้อมมีความสำคัญและครอบครัวเครือญาติเป็นองค์กรพื้นฐาน ศาสนา “ฟ้าหลวง” ของชาวอาหมบูชาฟ้า เรียกชื่อว่า “ฟ้าเหนือหัว” “ฟ้าบตรมสองดำ” “แสงกำฟ้า” เจ้าแห่งธรรมชาติอื่น เช่น “เจ้าสายฝน” “นางแสงดาว” “ขุนวัน” “ผีลม” “ผีไฟ” “ผีดอย” มีตัวแทนของฟ้าคือตราจุ่ม เรียกชื่อว่า “จุ่มฟ้ารุ่งแสงเมือง” เจ้าฟ้าต้องเก็บรักษาอย่างดีใน “เรือนจุ่ม” เรือนจุ่มนี้เมื่อข้าพเจ้าไปที่เมืองสิพสาคร มลรัฐอัสสัม เมืองหลวงเก่าของราชอาณาจักรอาหม ก็เห็นอยู่ เป็นหอขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐอยู่ติดกับพระราชวัง พงศาวดารอาหมบุราณจืระว่าในพิธี “เฮ็ดเจ้านั่งเมือง” หรือราชาภิเษก เจ้าฟ้าต้องนำจุ่มออกมากราบแล้วห้อยคอ หากมีปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ผิดปกติธรรมดา เช่น จันทรุปราคา สุริยุปราคา หรือแผ่นดินไหว ต้องทำพิธีบูชาฟ้านอกจากบูชาธรรมชาติแล้วชาวอาหมบูชาบรรพบุรุษ คือไหว้ “ผีดำ” คือบรรพบุรุษซึ่งตายแล้ว กลายเป็นผีตัวอยู่ในเรือน จะเริ่มทำการสิ่งใดที่สำคัญ เช่น สร้างเมือง ก็จะต้องไหว้ผี ตุกระดุกไก่เสี่ยงทาย และแม่ผู้ที่กระทำผิดประเพณีอยากล้างมลทินก็ต้องเลี้ยงผี บูชาผี คือบอกกล่าวขอโทษบรรพบุรุษและชุมชนนั่นเอง ศาสนา “ฟ้าหลวง” ของชาวอาหมต่างจากศาสนาฮินดูของชาวอารยัน “ฟ้าหลวง” เป็นความเชื่อของสังคมบุพกาล สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวอาหม เป็นสภาพแวดล้อมรอบตัวหรือผีบรรพบุรุษ เป็นญาติผู้ใหญ่ที่เราคุ้นเคย แต่ในความเชื่อฮินดูมีตัวพระเจ้า พระศิวะ พระนารายณ์ เจ้าแม่กาลี ฯลฯ เป็นนายเหนือมนุษย์ ต้องการพิธีอันโอฬาร การสรรเสริญเยินยอและบูชาขัญญ์ ชนชั้นพระหรือที่เรียกว่าหมอของชาวอาหมก็ไม่ได้มีวรรณะต่างจากประชาชนทั่วไป ต่างจากชนชั้นพราหมณ์ของชาวอินเดีย และในประวัติศาสตร์ไทอาหมเราจะอ่านพบความพยายามของ “หมอรู้หมอแสง” ชาวอาหมที่ต่อต้านการครอบงำของศาสนาฮินดูของพวกเขาพรหมณ์ พยายามรักษาความเชื่อและพิธีกรรมแบบบุพกาลของชาวไทยเอาไว้ และการต่อสู้ทางวัฒนธรรมและพิธีกรรมนี้ยังคงดำรงอยู่จนทุกวันนี้ ข้าพเจ้าเคยได้ยินและเข้าร่วมการร่วมกันสวดบูชาฟ้าในภาษาไทยหลายครั้งในมลรัฐอัสสัมปัจจุบัน ครั้งหนึ่งในเวลาเย็น ณ ชุมชนหมู่บ้านเก่าแก่แห่งหนึ่ง ขณะนั้นรู้สึกเพียงว่าจับใจ ว่าต้องเป็นสิ่งที่พวกเขาเคารพบูชาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ขณะนี้เมื่อทราบความสำคัญ ข้าพเจ้ารู้สึกขุ่นลุกซาบซ่านว่าความเชื่อแบบบุพกาลซึ่งเน้นความสำคัญของธรรมชาติและชุมชน ยังคงมีพลังและมีการผลิตซ้ำอยู่ตลอดเวลาอันยาวนานมาก นับพันปี

๒) ชาวไทสามารถพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการปกครองเป็นระบบเกษตรกรรมผลิตข้าวที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ยึดโยงกันเป็นชาติ และก่อตั้งรัฐขึ้นได้ โดยเพียงอาศัยความเชื่อดั้งเดิมจากสมัยไทบุพกาล “ฟ้าหลวง” ไม่ต้องอาศัยพุทธศาสนาหรือศาสนาฮินดู พงศาวดารไทอาหมระบุว่าคนไทรู้จักวิธีการใช้น้ำ ทดน้ำ และทำนมานานแล้ว พวกเขาเป็นผู้เปลี่ยนหนองบึงแถบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรให้เป็นนาข้าว ไร่ไถ่ ปราบดิน ชาวอาหมเช่นเดียวกับชาวไทที่อื่น ได้ก้าวพ้นระดับการผลิตแบบร่อนเร่ดิ้นไม่เผาป่าทำไร่ เข้าสู่ช่วงตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในที่ลุ่มและปลูกข้าวที่เรียกว่า “เฮ็ดนาเมืองลุ่ม” ต่างจากชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในอัสสัมซึ่งทำไร่เลื่อนลอยและหาของป่า ชาวอาหมสามารถปั่นด้ายและทอเสื้อผ้าใช้เองได้ด้วย คือมีพลังการผลิตสูงระดับสังคมเกษตรกรรมและหัตถกรรม ไม่ใช่สังคมจับปลาล่าสัตว์และทำไร่เลื่อนลอยเช่นเดียวกันในแง่สังคมการเมือง ชาวไทอาหมก็สามารถรวมกันเป็นชาติ มีสำนึกในประวัติศาสตร์ร่วมกันและเขียนขึ้นเป็นพงศาวดาร มีการปกครองเป็นแบบศักดินายุดันซึ่งด้านหนึ่งยังคงร่องรอยของระบบแห่งชุมชนบุพกาล และอีกด้านหนึ่งก็มีสถาบันรัฐก่อตัวชัดเจนแล้ว ต่างจากชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่เป็นเพียงชนเผ่า ไม่สามารถก่อตั้งรัฐของตนเองได้ ลักษณะของชุมชนบุพกาลของชาวไทอาหมปรากฏในการใช้ชื่อเรียกตำแหน่งทางราชการหลายตำแหน่งว่า “เถ้า” หรือ “ผู้แก่” คือตำแหน่ง “เถ้าเมืองหลวง” “เถ้าเมือง” “ผู้แก่” “ผู้แก่หลวง” คณะขุนนางเรียกว่า “ปอยเถ้าทั้งเมือง” เข้าใจว่าเป็นการปกครองซึ่งแสดงการตกทอดมาจากระบบสมัยชุมชนบุพกาลที่ปกครองด้วยผู้เฒ่าผู้แก่ หรือจะทำอะไรระดับสูงก็มีการ “รั้งกันป้องกัน” คือประชุมปรึกษากัน เหล่านี้แสดงร่องรอยแห่งการปกครองชุมชนบุพกาล อีกด้านหนึ่งสถาบันรัฐก็ได้ก่อตัวขึ้นแล้ว อ่างอิงกับฟ้า อำนาจการปกครองมาจากฟ้า อยู่ในมือ “เจ้าฟ้า” และขุนนาง “เถ้าทั้งหลาย” หรือ “ผู้แก่ผู้กอง” หรือ “ผู้ว่าผู้พรอง” โดยเฉพาะขุนนางผู้ใหญ่ ๓ คน “สามเจ้าผู้พรอง” มีระบบคুমกำลังคน คือหัวเห็งคুমไพร่ ๑,๐๐๐ คน หัวปากคুমไพร่ ๑๐๐ คน หัวชาวคুমไพร่ ๒๐ คน ส่วนเจ้าพรองเมืองมีไพร่ในบังคับ ๑๐,๐๐๐ คน กำลังคนนี้จัดเป็นแขวงประกอบด้วย ๔ คริว หรือ “หม้อข้าว” แล้วจัดแขวงเข้ากลุ่มตามกรมกองตามอาชีพ เป็นแบบควบคุมกำลังคนตามหน้าที่ ไพร่หรือ “ลูกไท” ได้รับการแบ่งที่ดินให้ไปทำกินตามตำแหน่ง แล้วให้ “ลูกไท” ผลัดเปลี่ยนไปส่งส่วยแรงงานให้รัฐเป็นที่ชัดเจนว่าระบบของอาหมโดยพื้นฐานแล้วเป็นสิ่งเดียวกับระบบศักดินาในประเทศไทย แต่ทว่าระบบของอาหมคงส่วนการปกครองแบบบุพกาลเอาไว้มากกว่า

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๔ ราชอาณาจักรอาหมได้รับอิทธิพลของศาสนาฮินดูเพิ่มขึ้น และตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๔ ได้ตกอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษและต่อมาก็อินเดีย ในปัจจุบันชาวอาหมไม่ได้พูดภาษาไทยแล้ว แต่พูดภาษาอัสสัมซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นที่รับอิทธิพลจากสันสกฤต อย่างไรก็ตามชาวอาหมยังคงใช้ภาษาไทยในพิธีกรรมบูชาฟ้า บรรพบุรุษ และเรียกขวัญ นับถือและทำพิธีกรรมในศาสนา “ฟ้าหลวง” คู่ไปกับศาสนาฮินดู เป็นสังคมที่ไม่มีระบบวรรณะ รัประวัติศาสตร์และรู้สำนึกตัวเองว่าเป็นคนไทย และส่วนหนึ่งต้องการที่จะสถาปนาเขตการปกครองของตัวเองบนดินแดนอัสสัมตะวันออก

ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไท

หลังจากที่ข้าพเจ้าและคณะเดินทางไปค้นคว้าเรื่องประวัติศาสตร์สังคมไทอาหมที่อัสสัมช่วง ๑๕ ปีที่แล้ว ข้าพเจ้าอยากค้นคว้าประวัติศาสตร์สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทอื่นอีก ความปรารถนาของข้าพเจ้าเป็นจริง ต้องขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนกลุ่มวิจัยแก่ข้าพเจ้าและคณะ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๑ คณะของเราจึงมีโอกาสดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ติดต่อกัน ๓ ปี ได้ขยายขอบเขตการวิจัยครอบคลุมไทสิบสองปันนา สิบสองจุไท ลาว และไทใหญ่ คณะของเราประกอบด้วย นักวิจัยชาวไทยทั้งในและนอกประเทศไทย ๑๕ คน* นักวิจัยชาวไทยประเทศไทยได้เดินทางไปศึกษาในสนามในประเทศจีน เวียดนาม ลาว และพม่า นานสุดเป็นเวลา ๕ เดือน และนักวิจัยชาวไทยจากนอกประเทศไทย ได้เดินทางมาศึกษาร่วมกับนักวิจัยชาวไทยประเทศไทย นานสุด ๓ เดือน คณะของเราได้เลือกเน้นศึกษากลุ่มชาวไทยตะวันตกเฉียงใต้ เพราะเป็นกลุ่มที่ชาวไทยประเทศไทยสังกัด

* ศาสตราจารย์คำจอง ศาสตราจารย์ยรรยง จิระนคร ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ชลธิรา สัตยาวัฒนา ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ รองศาสตราจารย์สุวิทย์ ชีระศักดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์ รองศาสตราจารย์เรณู วิชาศิลป์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จ้าวหงหยิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนาพร เศรษฐกุล อาจารย์ ดร.ภัททิยา ยิมเรวัต อาจารย์แสง มาละแซม คุณกัญญา ลีลาลัย คุณสมปอง ไตตุมแก่น อาจารย์ ดร.รณิ เลิศล้อมใส ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (หัวหน้าโครงการ)

คือเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดกับสังคมของเรามากที่สุดในด้านภาษาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มที่คณบดีวิจัยของเราสามารถเข้าใจภาษาไทยถิ่นของกลุ่มนี้ได้ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน และเป็นกลุ่มที่ชัดเจนว่าได้พัฒนาสังคมและวัฒนธรรมถึงระดับเป็นชาติ คือเป็นกลุ่มชนที่มีเจตนารมณ์ที่จะมีเอกลักษณ์ มีจุดหมายร่วมกัน ผูกพันเข้าด้วยกัน ด้วยมรดกร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา หรือพื้นที่ มีการปกครองตัวเองอย่างน้อยก็ระดับรัฐเจ้าฟ้า เราตั้งชื่อโครงการวิจัยของเราว่า “ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไท”

การวิจัยในโครงการนี้ทำให้เราได้ข้อค้นพบที่สำคัญที่สุดว่า ในช่วงสมัยโบราณระบบสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทเป็นสังคมแบบชุมชน การศึกษาประวัติศาสตร์ไทอาหมให้ภาพนี้แบบเลา ๆ บ้างแล้ว ในแง่ที่ชี้ระบุถึงลักษณะบุพกาลที่ปรากฏ การศึกษากลุ่มชาวไทตะวันตกเฉียงใต้อื่นทำให้ประเด็นนี้ชัดเจน ระบบสังคมไทในชนบทเป็นแบบชุมชนตลอดมา ในเวียดนาม จีน และพม่า จนกระทั่งเมื่อเวียดนามและจีนเปลี่ยนระบบสังคมเป็นคอมมิวนิสต์ และพม่าเข้ายึดครองไทใหญ่คือประมาณเมื่อ ๕๐ ปีที่แล้วมา

ความสำคัญของสถาบันชุมชนในระบบสังคมเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนที่สุดในการจัดระบบเศรษฐกิจ ณ ระดับหมู่บ้าน ณ ดินแดนสิบสองจุไท สิบสองปันนา และรัฐฉานทั้งที่อยู่ในจีนและในพม่า ชุมชนหมู่บ้านร่วมกันครอบครองที่ดิน แล้วแบ่งที่ดินให้ครอบครัวในหมู่บ้านทำกิน หลังจากช่วงเวลาหนึ่งมีการแบ่งที่ดินใหม่ตามจำนวนครอบครัวที่เพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากจำนวนสมาชิกในแต่ละครอบครัว (repartition) ครอบครัวทุกครอบครัวจะมีที่ดินทำกิน ทั้งนี้ขนาดการถือครองที่ดินจะเป็นไปตามความจำเป็น เป็นครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวเล็ก ตามวิถีจักรของอายุครอบครัวอันเนื่องมาจากปัจจัยด้านประชากร ในระบบนี้มีโอกาสน้อยที่จะมีการแตกตัวของชุมชนและการขัดแย้งจากภายในชุมชน ชุมชนหมู่บ้านจะประกอบด้วยชวานาขนาดกลางเป็นหลัก ความเป็นชุมชนดำรงอยู่แน่นแฟ้น คงทน และมีเสถียรภาพ

การบริหารภายในหมู่บ้านไทโบราณใช้การบริหารโดยผู้สูงอายุ เรียกว่าผู้ก่ด้าหรือปู่เจืองกกในสิบสองจุไท หรือปู่แก่ในรัฐฉาน เพราะแต่เดิมหมู่บ้านไทเป็นชุมชนที่มีต้นกำเนิดมาจากระบบครอบครัวขยายและเครือญาติ แสดงให้เห็นถึงความผูกพันสายสัมพันธ์ที่กระชับแน่นภายในชุมชน ที่สิบสองจุไท ชุมชนไทโบราณมีลักษณะ

เป็นชุมชนเครือข่าย ซึ่งเรียกว่า “ต้า” ต้าหนึ่งประกอบด้วยบรรพบุรุษนับขึ้นไป ๓ ระดับชั้นและลูกหลานนับลงมาอีก ๓ ระดับชั้น รวมระดับของตัวเองด้วย รวมเป็นทั้งหมด ๗ ระดับชั้น จากระดับทวดลงมาถึงระดับเหลน นับญาติทางสายแม่ ทั้งผู้สืบสายโลหิตและผู้เข้ามาในต้าจากการแต่งงาน ขยายครอบครัวโดยการต่อเรือนออกไปเรื่อย ๆ มีครอบครัวหลายชั่วอายุคนอาศัยอยู่ เรียกว่า “ครัวเหือนครัวต้า” ในบางแห่งครัวเหือนครัวต้ามีสมาชิกจำนวนมาก อาจเทียบได้กับหนึ่งหมู่บ้าน ปู่เจืองก๊กมีหน้าที่ดูแลครัวเหือนครัวต้าและดูแลนาด้า ซึ่งรวมระบบการผลิตทั้งหมด เครื่องมือเครื่องใช้วัวควายที่เอามาไถนา ตลอดจนการปรับเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่พอเพียง และเจืองก๊กยังต้องทำหน้าที่แบ่งผลผลิตให้กับคนในครัวเหือนอีกด้วย ปู่แก่เป็นหัวหน้าคอยดูแลความเรียบร้อยของบ้าน มีคนเฒ่าคนแก่ของหมู่บ้านที่เป็นผู้อาวุโสทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิคอยช่วยให้คำปรึกษา เป็นที่รับรู้และยอมรับกันทั้งบ้าน เรียกว่า “เฒ่าบ้านแก่สวน” กรณีที่มีการทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการผิดริตผิดคลองผิดผี ผิดประเพณี “เฒ่าบ้านแก่สวน” จะมีหน้าที่ตัดสินและใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้านเป็นกฎหมายตัดสินความผิดโดยจะมีการไต่ถามปรับ หรือการเลี้ยงบ้าน คือการจัดงานเลี้ยงทั้งหมู่บ้านเพื่อให้คนทั้งหมดได้รับรู้ การแต่งงาน การจัดงานประเพณีต่าง ๆ มักจะต้องผ่านการเห็นชอบของ “เฒ่าบ้านแก่สวน” นี้

ชาวไทยถือว่าชุมชนหมู่บ้านเป็นสิ่งมีชีวิต เป็นประหนึ่งอินทรีย์เดียวกันทีเดียว หมู่บ้านมีทั้งร่างกายและจิตวิญญาณ มีอาณาเขต คือมีเขื่อนบ้านหรือประตูหมู่บ้าน มีหลักบ้านหรือใจบ้าน คือศูนย์กลางพื้นที่หมู่บ้าน และมีพลังชีวิตรวมของหมู่บ้าน เรียกว่าขวัญบ้าน ชุมชนชาวไทยทุกแห่งมีพิธีกรรมโบราณที่ทำกันทั่วไป คือพิธีเรียกขวัญหรือฮ้องขวัญบ้าน สิบชะตาบ้าน ทุกชุมชนหมู่บ้านมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ศูนย์รวมของสมาชิกในแง่จิตวิญญาณ คือศาลปู่ตาในล้านช้าง หอเสื่อบ้านในสิบสองจุไท หอผีเจ้าบ้านในรัฐฉาน ณ สถานที่ที่ถือว่าเป็นที่สถิตของวิญญาณบรรพบุรุษผู้ตั้งหมู่บ้านตั้งชุมชนนั้น ๆ ในทุกที่ มีการประกอบพิธีกรรมตอกย้ำอุดมการณ์ความเป็นชุมชน ความสัมพันธ์ร่วมบรรพบุรุษของสมาชิกชุมชนหมู่บ้านเป็นระยะ คือพิธีเลี้ยงผีปู่ตาในล้านช้าง พิธีเสนบ้านในสิบสองจุไท และพิธีไหว้เจ้าหอบ้านหรือเสื่อบ้านในรัฐฉาน

ข้าพเจ้าคิดว่าสังคมและวัฒนธรรมไทยมีส่วนแตกต่างจากอินเดียหรือจีน ทั้งในแง่ความสัมพันธ์ภายในสังคมชนบทและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชนบทกับรัฐ ในสังคมชนบทความสัมพันธ์ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนเผ่าไทยมีลักษณะเป็นระหว่างผู้ที่เท่าเทียมและเป็นความสัมพันธ์ที่อิสระมีความเป็นเสรีตามธรรมชาติอยู่มาก ขณะที่ของอินเดียมีข้อจำกัดข้อห้ามมากด้วยระบบวรรณะของศาสนาฮินดู และของจีนมีระบบพันธะหน้าที่ตามฐานะของลัทธิขงจื้อ ชุมชนหมู่บ้านไทจึงเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นภายในชุมชน ความเป็นส่วนรวมและเจตจำนงรวมหมู่เกิดโดยธรรมชาติเป็นความสมัครใจของสมาชิก ชาวไทแต่ละคนเป็นอิสระ แต่แต่ละคนก็มีเจตนาารมณ์เป็นหนึ่งเดียวกับส่วนรวม เจตจำนงของแต่ละคนกับเจตจำนงรวมหมู่เป็นสิ่งเดียวกัน ชุมชนไทจึงเป็นการรวมกลุ่มในพื้นที่โดยสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากหรือมีส่วนถูกกำกับมาจากข้อบังคับทางศาสนาหรือลัทธิ ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชนบทกับรัฐ อาจารย์ ดร. รณิ เลิศเลื่อมใส นักวิจัยในคณะของเรา ศึกษาลักษณะของรัฐของชนเผ่าไทในระยะเริ่มแรกจากเอกสารประวัติศาสตร์และคัมภีร์โบราณไทอาหม ในหนังสือของเธอ ฟ้า-ขวัญ-เมือง (๒๕๔๔) เธอสรุปว่า รัฐไทเป็นแบบกระจายอำนาจ แต่ละเมืองแต่ละบ้านมีจิตวิญญาณของตัวเอง มีขวัญเมืองและขวัญบ้านเป็นจำนวนมาก ขวัญเหล่านี้เป็นอิสระต่อกัน แต่ก็ต่างเกาะอยู่บนสายเมืองชุดหนึ่งเดียวกันที่โยงไปสู่ที่เดียวกันคือฟ้า งานวิจัยสิบสองปันนาและสิบสองจุไทก็ให้ภาพทำนองเดียวกันว่ารัฐไทระยะแรกเป็นแบบรัฐเจ้าฟ้า (principality) เป็นสมาพันธ์รัฐ (confederation) ที่ประกอบด้วยแต่ละเมืองที่ยังคงมีอำนาจในการปกครองตนเองเต็มที่ จัดระบบเมืองฝ่ายและจัดสรรน้ำของตนเอง มีผีเมืองและมีพิธีกรรมของตนเอง รัฐไทยยุคยาและรัฐไทอาหมมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ แยกตัวออกจากชุมชนบ้านและเมืองมากขึ้นในระยะหลังต่อมา ก็เป็นเพราะอิทธิพลความเชื่อจากอินเดีย

ทำไมต้นแบบสังคมและวัฒนธรรมไทจึงมีความเป็นชุมชนเข้มข้น? และแต่ละชุมชนมีความเป็นอิสระอยู่มาก? ข้าพเจ้าขอเสนอคำตอบเบื้องต้นซึ่งยังต้องมีการค้นคว้าต่อไป ว่าเป็นเพราะสาเหตุทางภูมิศาสตร์ และสาเหตุทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

สาเหตุทางภูมิศาสตร์คือชนชาติไทอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณตอนใต้ของแผ่นดินใหญ่ทวีปเอเชียตะวันออกเฉียง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตร้อนทรอปิก ความหนาแน่น

ของประชากรต่อพื้นที่ต่ำ ต่างจากเขตลุ่มน้ำใจกลางอินเดียหรือจีน ซึ่งมีประชากรหนาแน่นมาก อาณาบริเวณของชนชาติไท มีทรัพยากรธรรมชาติต่อบุคคลมาก ทำให้การจัดระบบสังคมไม่ต้องเข้มงวดเท่ากับในสองอาณาจักรใหญ่นั้น อีกทั้งภูมิอากาศยังอำนวยให้ผู้คนสามารถติดต่อพบปะสังสรรค์กันโดยตรงได้มาก ร่วมใช้แรงงานลงแขกในการผลิตเกษตรกรรม และสามารถจัดงานรื่นเริงร้องเพลงและร่ายรำ งานชุมนุมทำพิธีกรรมร่วมกันติดต่อกันหลายวันหลายคืน ในบรรยากาศธรรมชาตินอกที่พักอาศัยของแต่ละคน นอกจากนี้สำหรับชนชาติไทที่อาศัยอยู่ในเขตเอเชียอาคเนย์ตอนบน ลักษณะภูมิประเทศแวดล้อมหมู่บ้านหรือเมือง ยังเป็นแบบที่ราบลุ่มในหุบเขาเล็ก ๆ แต่ละชุมชนมีภูเขาถิ่นล้อม ทำให้แต่ละชุมชนมีความเป็นตัวเองผูกพันกันภายในสูงมาก และค่อนข้างเป็นอิสระจากภายนอก มาภายหลังวัฒนธรรมไทจึงแพร่ขยายลงมาบนที่ราบใหญ่ในดินแดนประเทศไทยปัจจุบัน

สาเหตุทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมมีสองข้อ ข้อหนึ่ง คือระบบวัฒนธรรมไทมีสายวิวัฒนาการของตัวเองโดยเฉพาะ วัฒนธรรมไทเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและเกี่ยวข้องกับความเป็นชุมชนสูง ไม่ได้ให้กำเนิดศาสนาแบบอินเดียหรือลัทธิแบบจีนรักษาความผูกพันแบบบุพกาลเอาไว้ได้มาก ข้อสอง คือมีอิทธิพลที่มากบนระบบวัฒนธรรมไทจากวัฒนธรรมมอญ-เขมรระดับรากหญ้า ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. ชลธิรา สัตยวิวัฒนา นักวิจัยคนหนึ่งในคณะของเราผู้บุกเบิกค้นคว้าเรื่องนี้ อธิบายว่า ลักษณะพื้นฐานหลายประการของวัฒนธรรมไทเป็นอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมมอญ-เขมรระดับรากหญ้า เช่น การดำรงอยู่ของลักษณะบุพกาลของชุมชนหมู่บ้าน การนับถือผู้สูงอายุและการปกครองโดยสภาผู้เฒ่า ความนิยมการรื่นเริงและงานชุมนุมบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงในชุมชน และความสำคัญของผู้หญิงทั้งในครอบครัวและการงานอาชีพ

ข้อค้นพบอีกข้อหนึ่งของโครงการ “ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไท” คือวัฒนธรรมหมู่บ้านไทเป็นวัฒนธรรมของชาติไทโดยธรรมชาติ โครงการวิจัยนี้ซึ่งว่าด้วยพื้นที่เอเชียอาคเนย์ตอนบน รวมถึงยูเนซันและอัสสัม พบว่าชนชาติต่าง ๆ ในอาณาเขตนั้นได้รับวัฒนธรรมและภาษาไทยเป็นสมบัติร่วมกันโดยสมัครใจ ชนชาติไทอาศัยอยู่บนที่ราบลุ่ม ในขณะที่ชนชาติอื่น เช่น ลัวะ ละว้า ปะหล่อง ขมุ ถิ่นกะฉิ่น กะเหรี่ยง แม้ว และชาวเขาอื่น ๆ อาศัยอยู่บนภูเขาใกล้ ๆ ชนชาติอื่นเหล่านี้

มีสองวัฒนธรรม คือวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมไทย เขาสามารถพูดภาษาไทย เมื่อลงมายังที่ราบเพื่อค้าขายกับชาวไทและชาวเผ่าอื่นเขาใช้ภาษาไทย ในทัศนะของคุณะวิชัย ดินแดนเอเชียอาคเนย์ตอนบนเป็นดินแดนของชนชาติไทโดยธรรมชาติ ชาติไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยชนเผ่าเดียว ที่สำคัญคือชุมชนต่าง ๆ ได้อยู่ร่วมกันมาเป็นเวลานาน มีประสบการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมกันและใช้ภาษาร่วมกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน วัฒนธรรมชุมชนหรือวัฒนธรรมชาวบ้านสามารถที่จะเป็นแกนกลางของวัฒนธรรมแห่งชาติ วัฒนธรรมไทยสามารถจะอยู่ในฐานะที่พิเศษอย่างนั้น คือเป็นวัฒนธรรมร่วมโดยธรรมชาติของหลายกลุ่มชนบนอาณาเขตที่กว้างใหญ่

ข้าพเจ้าขอเรียนท่านผู้ฟังว่าการวิจัยประวัติศาสตร์กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทของคุณะของข้าพเจ้าได้เพิ่มเติมจากงานวิจัยก่อนหน้าของศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ พันธุเมธา ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร คุณบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ หรือคุณจิตร ภูมิศักดิ์ ในแง่ที่เป็นลักษณะประวัติศาสตร์สังคมเปรียบเทียบมากขึ้น แต่ก็ต้องถือว่าเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของชาวไทนอกประเทศไทยระดับเริ่มต้น และมีจุดมุ่งเฉพาะเพื่อกลับมาเข้าใจสังคมไทยประเทศไทย คุณะของข้าพเจ้ายังไม่ได้ศึกษาสถาบันสังคม แต่ละสถาบันของชาวไท แยกเป็นสถาบัน เช่น ครอบครัว เศรษฐกิจ ศาสนา การศึกษา การปกครอง การรื่นเริง ฯลฯ และเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีและศิลปะเราก็ยังเพียงศึกษาไปได้บ้างเท่านั้น แม้สำหรับชนชาติไทตะวันตกเฉียงใต้ เราก็ยังใช้หนังสือและภาษาจีน ภาษาเวียดนาม ภาษาพม่า ภาษาอัสสัมมิล และภาษาไทยถิ่นอย่างจำกัด และเราก็ใช้เวลาอยู่ในพื้นที่สนามไม่นาน และสำหรับพื้นที่ประเทศลาวและพม่า เรายังพบข้อจำกัดการอนุญาตให้ทำวิจัยสนามด้วย อีกทั้งสำหรับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทอื่น ๆ นอกจากชนชาติไทตะวันตกเฉียงใต้ เราก็ยังไม่ได้ค้นคว้าเลย หมายถึงชาวจ้วงในมณฑลกว๋างสี และยังมีชาวปู้ยี้ ก่า สุย ก้อเหล่า หยี ฯลฯ ในมณฑลยูนนาน กุ้ยโจว และไหหลำอีก นับเป็นล้านคน

เส้นทางของสังคมประเทศไทย

ข้าพเจ้ามาถึงหัวข้อสุดท้ายของการบรรยาย คือเส้นทางของสังคมประเทศไทย เรารู้กับใจว่าสังคมไทยมีความเป็นชุมชนอยู่สูงมาก ในการทำมาหากินชาวบ้านของเรามีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสูงมากและชาวไทยเป็นชาติที่มีน้ำใจดีใจอย่างพิเศษ

แต่เราก็อาจไม่ได้สืบหาอย่างเป็นระบบถึงที่มาที่ไปของลักษณะพื้นฐานนี้ของสังคมของเรา เราอยู่ด้วยว่ากลุ่มชนต่างวัฒนธรรมในดินแดนประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันด้วยน้ำใจไมตรี หมู่บ้านต่างชนชาติสามารถประกอบกันเป็นเครือข่าย ใช้ภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นภาษาและวัฒนธรรมกลาง แต่เราก็อาจไม่ได้สืบสวนหาประวัติต้นแบบของความสัมพันธ์นี้ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า การค้นคว้าเรื่องประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมไทนอกประเทศไทยมีความสำคัญมาก จะทำให้เรารู้สำนึกชัดเจนว่า พื้นฐานของสังคมของเราคือความเป็นชุมชน และเป็นชุมชนที่สามารถมีอาณาเขตกว้างขวางรวมชนหลายกลุ่ม อีกทั้งการศึกษาที่ค้นรากอาจทำให้เรามีโอกาสเข้าใจที่มาที่ไปหรือคำอธิบายลักษณะพื้นฐานนี้

ขอให้ข้าพเจ้าได้กล่าวทบทวนว่า ข้าพเจ้าเข้าไปศึกษาประวัติศาสตร์กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมไทนอกประเทศ เพราะข้าพเจ้าพบจากการวิจัยเศรษฐกิจหมู่บ้านประเทศไทยในอดีตว่า เศรษฐกิจและสังคมหมู่บ้านไทยมีความเป็นชุมชนสูงมาก ทำให้ข้าพเจ้าอยากทราบต้นกำเนิดและพัฒนาการของสถาบันชุมชนไท ดังนั้นมาถึงตรงนี้ข้าพเจ้าจึงขอเพียงยั่วว่าสถาบันชุมชนได้ถูกส่งทอดและเก็บรักษาไว้อย่างดีในสังคมศักดินาประเทศไทย แม้มีศาสนาพุทธเข้ามา ณ ระดับหมู่บ้าน ศาสนาก็ถูกปรับให้มีลักษณะยืดหยุ่น อีกทั้งศาสนาพุทธบางส่วนก็เข้ากับวัฒนธรรมชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่น เรื่องเมตตา สมัยเมื่อเราเรียนประวัติศาสตร์ตะวันตก เราทราบว่าสถาบันกรรมสิทธิ์เอกชนซึ่งกำเนิดในระบบนครรัฐกรีก ถูกเก็บรักษาไว้ในระบบพิวดยุโรปนี้ก็เช่นเดียวกัน สถาบันชุมชนถูกเก็บไว้ข้างในระบบศักดินาไทย หมายความว่าระบบศักดินามี ๒ ส่วน คือ ส่วนรัฐและส่วนหมู่บ้าน ซึ่งส่วนหลังนี้มีลักษณะก่อนศักดินา เป็นระบบชุมชน แต่ถูกรักษาไว้ในสังคมศักดินาดลตลอดเวลาอันยาวนาน

หลังการเข้ามาของระบบทุนนิยม การดำรงอยู่ของระบบชุมชนก็ต่อเนื่องมาเพราะระบบเกษตรกรรมของเราเป็นแบบชาวนาชาวไร่รายย่อยอิสระ ที่ครอบครัวและเครือข่ายครอบครัวเป็นหน่วยการผลิตหลัก รวมตัวอยู่ในสถาบันหมู่บ้าน ระบบหัตถกรรมของเราส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นกิจกรรมครัวเรือนหรือโรงงานขนาดเล็ก อีกทั้งผลกระทบของระบบทุนนิยมต่อรัฐและวัฒนธรรมก็ไม่รุนแรงเท่ากับประเทศที่ตกเป็นอาณานิคม นักพัฒนาเอกชนจำนวนมากได้เข้าไปทำงานใกล้ชิดในชุมชนหมู่บ้านเป็นเวลายาวนานหลายปี และกลับมายืนยันกับเราว่าชุมชนเป็นสถาบันสำคัญที่สุดของ

ชาวไทย งานวิจัยของนักวิชาการในท้องถิ่นหลายคณะรวมทั้งงานวิจัยเศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านร่วมสมัยของคณะข้าพเจ้าเป็นยันการดำรงอยู่และการปรับตัวของระบบครอบครัว และชุมชน โดยการทำงานหนักขึ้น โดยการกระจายการผลิตจากข้าวไปสู่พืชอื่น แปรรูปผลผลิตเกษตรและทำหัตถกรรม ส่งออกแรงงานบุตรหลานไปทำงานทำนอก ชุมชน หมายความว่า เศรษฐกิจไทยประกอบด้วยเศรษฐกิจสองระบบ คือระบบ เศรษฐกิจทุนและระบบเศรษฐกิจชุมชน ข้อเท็จจริงนี้สนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจ ครอบครัวยุคใหม่ - ชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวคิดเส้นทางทางเลือกของ สังคมไทยขณะนี้

ความเข้าใจที่นำไปหรือคำอธิบายลักษณะพื้นฐานของสังคมไทย เข้าใจ ประวัติศาสตร์สังคมชนชาติไทย - ไทยนี้ มีนัยต่อเส้นทางที่ข้าพเจ้าคิดว่าตรงกับความรู้สึกและความใฝ่ฝันของชาวไทย ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับความเป็นจริงและมีศักยภาพที่จะเป็นไปได้ ข้าพเจ้าขอเสนอเส้นทางนี้อย่างสังเขปเป็นส่วนท้ายสุด ของการบรรยายนี้ เป็นภาพประวัติศาสตร์อนาคตของสังคมประเทศไทย

ในแง่สังคม เนื่องจากสังคมของเรามีระบบชุมชนเป็นระบบใหญ่อยู่ภายใน เป็นระบบพื้นฐาน มีประวัติย้อนกลับไปยาวนานมาก และเป็นระบบชีวิตของผู้คน จำนวนมากที่สุดตลอดมา การพัฒนาประเทศชาติที่เป็นการกระทำของตัวเอง และ จะนำพาและระดมพลังของคนส่วนใหญ่ได้ จะต้องเอาสถาบันและระบบชุมชนเป็น ตัวตั้ง ในทางเศรษฐกิจสนับสนุนระบบเศรษฐกิจชุมชนและเครือข่ายชุมชนให้มากที่สุด หน่วยชุมชนมีขนาดเล็กที่สุดเท่าที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากจะมี ชุมชนขนาดใหญ่เพื่อทำกิจกรรมบางประการ ชุมชนใหญ่นั้นควรเกิดจากเครือข่าย จากการถักทอกันขึ้นมาเองจากชุมชนเล็ก ประกอบชาติขึ้นจากการถักทอโดยสมัครใจ ของชุมชนท้องถิ่นจากข้างล่าง แทนการใช้อำนาจจัดการจากส่วนกลาง

ในเรื่องรัฐ รัฐควรเป็นตัวแทนที่แท้จริงของชุมชนในเรื่องการรักษาความมั่นคง รัฐในท้องถิ่นซึ่งอยู่ใกล้ชิดชุมชนมากที่สุด ควรมีหน้าที่มากขึ้น และรัฐส่วนกลางเป็นตัว แทนหรือเป็นเครื่องมือของชุมชนชาติที่ประกอบกันขึ้นมาจากชุมชนท้องถิ่น กระบวนการถักทอจากท้องถิ่นนี้ควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการปล่อยให้เป็นการตามธรรมชาติ ไม่ถูกแทรกแซง ไม่ถูกชักโย หรือถูกครอบงำจากข้างบน อีกนัยหนึ่งชุมชนกำหนด รัฐ ไม่ใช่รัฐกำหนดชุมชนอย่างในอดีต

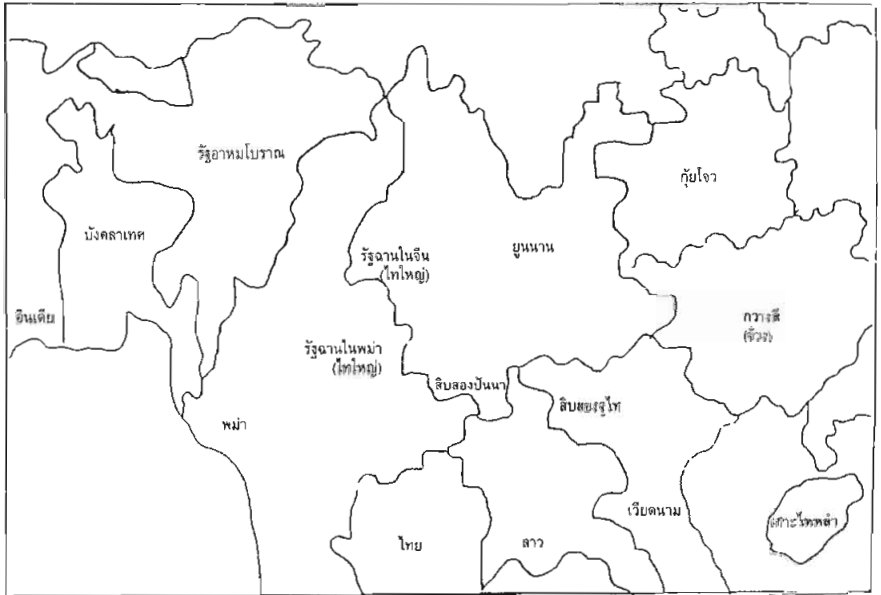
ในเรื่องวัฒนธรรม เราควรเข้าใจว่าวัฒนธรรมไทยมีสายมีเส้นทางการพัฒนาของตนเอง ยึดโยงกับพื้นดิน ผู้คนในพื้นที่ และความเป็นมาทางวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์ของตัวเองและคงทนข้ามกาลเวลา สืบทอดแนวคิดสังคมแบบกระจายอำนาจและสังคมแบบชุมชน ต่างจากอินเดียและจีนซึ่งเป็นแนวคิดสังคมแบบค่อนข้างรวมศูนย์อำนาจ ชนชาติไทยมีวัฒนธรรมระดับสูง เป็นสังคมขนาดใหญ่ ประกอบด้วยชุมชนอิสระมากมายที่มีภาษาและวัฒนธรรมกลางร่วมกัน มารวมกันโดยสมัครใจ เป็นอีกอารยธรรมหนึ่งที่แตกต่างจากอินเดียหรือจีน พัฒนาสูงกว่าระดับชนเผ่า เป็นระดับมีชาติ มีรัฐ แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งลักษณะบุพกาลอย่างเข้มข้น คือความเป็นชุมชนในโครงสร้างสังคมและความมีน้ำใจในตัวบุคคล

นักวิชาการและปัญญาชนไทยทั้งในอดีตและในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ได้เสนอภาพและเส้นทางสังคมและวัฒนธรรมชุมชน ในอดีตค่านักปราชญ์ราชบัณฑิตไม่ได้ศึกษาและทำความเข้าใจชาวบ้านสามัญ ไม่เห็นพลังของพวกเขา ไม่รับรู้ และไม่เห็นค่าว่าพวกเขา มีวัฒนธรรม ศึกษาและชื่นชมแต่สถาบันและวัฒนธรรมของอินเดียและจีน ต่อมาเมื่อตะวันตกแพร่อิทธิพลมาถึงหลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมเมื่อ ๑๕๐ ปีมานี้ ปัญญาชนไทยจำนวนมากก็หันไปศึกษาและชื่นชมตะวันตกอย่างสุดโต่ง ต้องการทำให้ประเทศเปลี่ยนทุกอย่างให้ทันสมัยแบบตะวันตก (modernization) มีนิยามสังคมและวัฒนธรรมไทยล้าหลัง หรือแรงหน้อยก็คือป่าเถื่อน เชื่อว่าการทันสมัย (modernity) มีแบบเดียว คือการเป็นตะวันตก ชนชั้นนำไทยจำนวนมากพยายามแปลงตัวเองเป็นตะวันตก และพยายามผลักดันลูกจูงชาวบ้านสามัญไปในวิถีทางนั้นด้วย โดยเฉพาะคือให้กลายเป็นนายทุนและคิดแบบปัจเจกชนนิยม การแข่งขัน ถูกนำเข้ามาแทนที่การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและกันและน้ำใจ เป็นการพัฒนาแบบให้ชาวไทยปฏิเสธสถาบันและวัฒนธรรมชุมชน ให้ปฏิเสธตัวเอง

เส้นทางประเทศไทยอนาคตแบบสังคมและวัฒนธรรมชุมชน หมายความว่าถึงจะสามารถก้าวข้ามการทันสมัยแบบตะวันตก ประดิษฐานสภาพการทันสมัยแบบไทย ขณะนี้ประชาชนหลายชาติในโลกต่างก็คิดหาแนวทางการทันสมัยแบบของตัวเอง เช่น จีน อินเดีย รัสเซีย ญี่ปุ่น หรือชาวมุสลิม การทันสมัยแบบของไทยเราเองจะเป็นจริงได้ ก็ต่อเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างปัญญาชนกับประชาชนพื้นเมือง ต้องมีการค้นหา พุ่มพัก พัฒนา และถักทอสานเข้าวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ

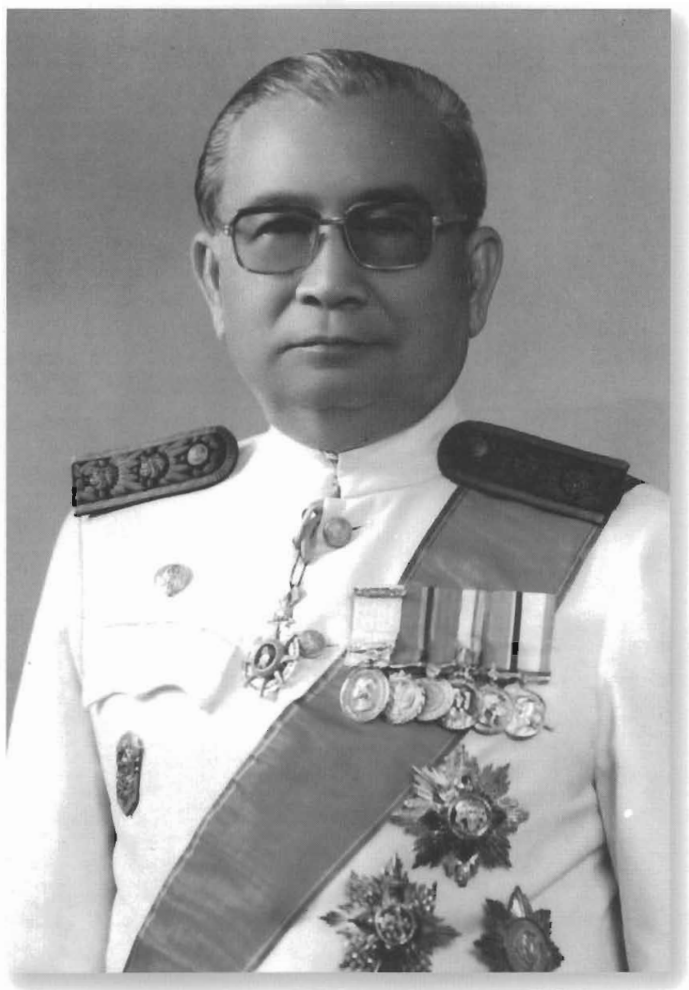
ชุมชน ยืนยันความเป็นตัวของเราเอง พัฒนาจากศักยภาพของเราเอง รวมทั้งเลือกสรรนำเทคโนโลยีและส่วนดีของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเติมผสม กระบวนการนี้ต้องการนักวิชาการและปัญญาชนที่จะสืบค้น ศึกษา และซึมซับกระบวนการที่เป็นจริงของประชาชนในประวัติศาสตร์และในปัจจุบัน นำกลับมาเผยแพร่และอธิบายถึงความชอบธรรม และจินตนาการถึงระบบที่จะสมบูรณ์แน่นแฟ้นขึ้น ที่จะเกิดและควรเกิดขึ้นในภายหน้า ประกอบเขตเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมขึ้นเป็นภูมิภาคและเป็นประเทศชาติ เป็นการทันสมัยแบบไทย แบบของเราเอง ที่ต่อไปอาจขยายอาณาเขตกลับไปรวมถึงชนชาติไทและกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทอื่น ดำรงสืบสานและพัฒนายกระดับอารยธรรมไท เป็นอารยธรรมสำคัญหนึ่งในเอเชียและในโลกตลอดไป

ควรมีควมแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ศ.ดร.คุณบรรจบ พันธุเมธา

ศ.ดร.ประเสริฐ วัฒนนคร

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์

វិចិត្រ ភូមិក្រាំង

ศ. คำจอง

ศ. บรรยง จิระนคร

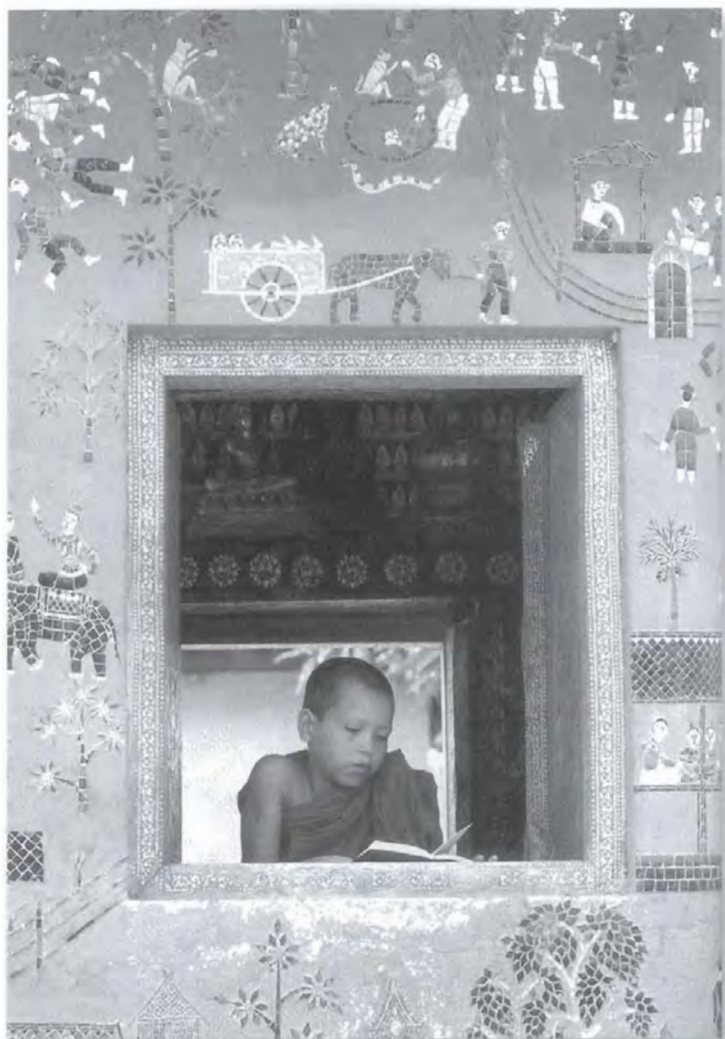
ไทดำอ้าวฝ้าย
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

ไทดำหาบฟอนข้าว
ภาพโดย ชีรภาพ โลหิตกุล

ไทดำในตลาด
ภาพโดย ชีรภาพ โลหิตกุล

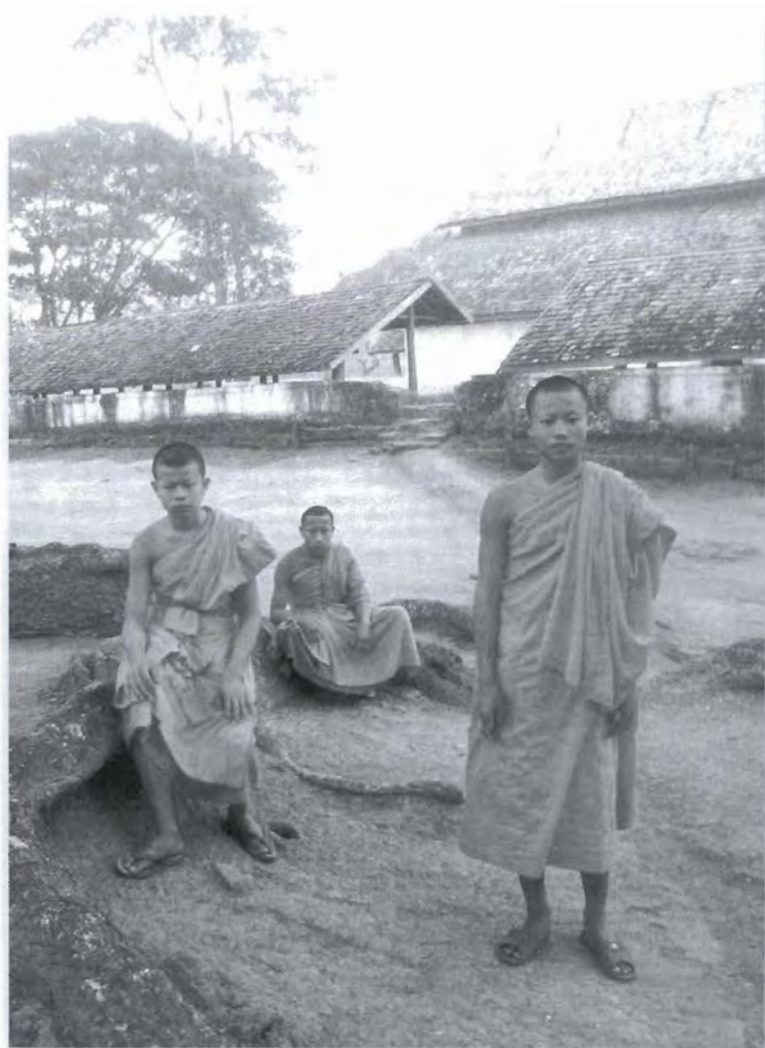
แผนรลาว
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

ทอ絲綢ในบ้าน
ภาพโดย ชีรภาพ โลหิตกุล

ไทลื้อเวียงเทียน
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

ณรไทลื้อ
ภาพโดย ชีรภาพ โสहितกุล

บ้านไทลื้อ
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

สมุดภาษาไทลื้อ
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

แม่ค้าไทใหญ่
ภาพโดย วีรภาพ โสहितกุล

ไทใหญ่ในพม่า
ภาพโดย ซีรภาพ โลहितกุล

เกวียนเชียงตุง
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

ไทใหญ่ในเมืองไทย
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

ไทใหญ่ในเมืองไทย
ภาพโดย ชีรภาพ โลहितกุล

6. สาวโพนม
7. ผู้เฒ่าบ้านน้ำพันอ้อมใต้

คนไทยในอีสาน
ภาพโดย นิธิ วัตวุฒิจพงศ์

คนไทยในอัซซัม
ภาพโดย นิธิ วัตวิชัยพงศ์

อัสสัม พระราชวัง
ภาพโดย นิธิ วัตตุฒิพงศ์

จ้วงตีมโหระทึก
ภาพโดย กนิษฐา สีลามณี

เซียดสิงโต อีกรูปแบบหนึ่งของวัฒนธรรมจีนที่ปะปนอยู่ในวิถีแบบชาวจ้วง

จ้วงเซียดสิงโต
ภาพโดย กนิษฐา ลีลามณี

คำกราบบังคมทูลของอธิการบดี เมื่อเสร็จสิ้นการแสดงปาฐกถา

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชนุญาตกล่าวขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ที่กรุณาเป็นผู้แสดงปาฐกถาชุด “สิรินธร” ในวันนี้ คำบรรยายของท่านแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความรอบรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท ในนามของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ไว้ ณ ที่นี้

ในลำดับต่อไปข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญ ใต้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินไปยังห้องรับรองชั้นบนนี้เพื่อเสวยพระสุธารสที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขอพระราชทานน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมจัดถวายต่อไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

พระนามาภิไธยและรายนามคณะกรรมการบริหารเงินทุนเฉลิมฉลอง
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. ๒๕๔๙

๑. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	กรรมการที่ปรึกษา
๒. อธิการบดี (ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุชาติา กีระนันท์)	ประธานกรรมการ
๓. รองอธิการบดี
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ)	กรรมการ
๔. รองอธิการบดี
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระศักดิ์ อุดมกิจเดชา)	กรรมการ
๕. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	กรรมการ
๖. คณบดีคณะอักษรศาสตร์	กรรมการ
๗. คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	กรรมการ
๘. คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์	กรรมการ
๙. หม่อมราชวงศ์จักรรด จิตรพงศ์	กรรมการ
๑๐. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์	กรรมการ
๑๑. รองศาสตราจารย์ทอง จันทรางศุ	กรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์ ดร. ประคอง นิมนานเหมินทร์	กรรมการ
๑๓. รองศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์	กรรมการ
๑๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดรีศิลป์ บุญขจร	กรรมการ
๑๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตาพร ลักษณะเนียนวิน	กรรมการและเลขานุการ
๑๖. ผู้อำนวยการสำนักบริหารวิชาการ
(นางประไพพิศ มงคลรัตน์)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

**คณะกรรมการประสานงานการดำเนินการจัด
ปาฐกถาชุด “สิรินธร” ครั้งที่ ๒๑**

๑. รองอธิการบดี
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ)	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยอธิการบดี
(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงปรียาจิต เจริญวงศ์)	กรรมการ
๓. ผู้ช่วยอธิการบดี
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธาพร ลักษณะนิยานาวิน)	กรรมการ
๔. ผู้อำนวยการสำนักบริหารวิชาการ
(นางประไพพิศ มงคลรัตน์)	กรรมการ
๕. ผู้อำนวยการสำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์
(นางเพชรรา ภาวิวัฒน์)	กรรมการ
๖. ผู้อำนวยการส่วนรักษาความปลอดภัยและยานพาหนะ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญญัติ ชลาภิรมย์)	กรรมการ
๗. ผู้อำนวยการส่วนอาคารและสถานที่
(นางเยาวดี ฟ้าสว่าง)	กรรมการ
๘. หัวหน้าสายงานบรรณสารและพิธีการ
(นางมณีจันทร์ กลิ่นสุนทร)	กรรมการ
๙. นางนัยนา พรหมมลมาศ	กรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมและพัฒนาวิจัย
(นางสาวจาดุพร ญาณสุคนธ์)	กรรมการและเลขานุการ
๑๑. หัวหน้าสายงานประเมินผลและเผยแพร่
(นางพรรณณี ชาดบุษปี)	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นางสาววิรงรอง วงษ์วัฒน์	ผู้ช่วยเลขานุการ

ฝ่ายประสานงานการจัดทำหนังสือ

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงปรียาจิต เจริญวงศ์

นางประไพพิศ มงคลรัตน์

นางเพชรรา ภูริวัฒน์

นางสาวอัมพร สุนอ่ำ

